

El sorgiment de la diversitat religiosa a la premsa barcelonina durant la Revolució Liberal (1820-1843)

Jordi Roca Vernet, Universitat de Barcelona i Universitat Rovira i Virgili

Aquesta comunicació demostra com durant el Trienni Progressista (1840-1843), la darrera etapa de la Revolució Liberal, el diari progressista radical *El Constitucional*, difongué notícies i opinions que projectaren cap als seus lectors una visió favorable a la llibertat de cultes i la llibertat religiosa. En el darrer llustre de la dècada dels trenta s'havia consolidat a la ciutat de Barcelona una comunitat protestant conformada principalment per ciutadans europeus (francesos, anglesos, holandesos, etc.) que va comportar l'adequació d'un espai continu al cementiri de la ciutat, gestionat pels cònsols estrangers, per tal d'enterrar-hi els ciutadans no catòlics.

També hi havia un grup de liberals, la majoria dels quals havien estat exiliats a Anglaterra o França en la dècada dels vint, que manifestaven en l'àmbit privat la seva admiració cap al desenvolupament de la llibertat i el progrés en els països de majoria protestant. No obstant això, va ser amb el triomf del liberalisme progressista l'estiu de 1840 que les opinions favorables al protestantisme i a la llibertat de cultes aparegueren a la premsa.

Els primers en exposar aquelles opinions foren el setmanari universalista i erudit *El Museo de las Familias*, i el radical democràtic *El Popular*, però ben aviat s'hi sumà la principal capçalera periòdica del progressisme a la ciutat, *El Constitucional*. La llibertat de cultes i la tolerància religiosa esdevingueren recurrents en les diverses seccions del diari fins i tot en les dedicades a la novel·la de fulletó o al teatre. Ara bé, va ser la secció de notícies internacionals, fonamentalment europees i americanes, on s'aplegaren més referències en un to positiu al protestantisme, posant en relleu com aquestes religions proliferaven en diversos indrets a través de la inauguració de temples a Malta o França, l'arribada d'un nou bisbe a Jerusalem, o la bona acollida que havien tingut les comissions protestants arribades a Portugal o Amèrica.

També s'enaltia la tolerància religiosa de països com França, Gran Bretanya, Suïssa, dels estats alemanys o l'imperi Otomà. En els articles d'opinió els seus autors es mostraven favorables a la llibertat de cultes i a la tolerància religiosa com a mostra de l'expressió més acurada del liberalisme, i per tant, com una fita més en el progrés i desenvolupament dels règims liberals i de la civilització. L'anàlisi d'aquest popular diari reflecteix com als anys quaranta el progressisme radical havia abandonat la cultura liberal "doceañista", que havia determinat les revolucions constitucionals hispàniques de les primeres dècades del segle XIX, i s'emmirallava en les noves formulacions del liberalisme que es feien en entorns més propers com eren l'europeu.